

Notat om registrering og indberetning af magtanvendelse

Det overordnede formål med vedtagelsen af Servicelovens magtanvendelsesregler var en styrkelse af retssikkerheden for de svageste medborgere og for personalet, som varetager omsorgen for disse mennesker. Derfor skulle der bl.a. skabes klare regler for indgreb i selvbestemmelsesretten, hvor dette er nødvendigt på grund af psykisk inhabilitet.

Servicelovens magtanvendelsesregler præciserer indledningsvis, at omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand aldrig kan erstattes af brug af magt, hvilket er udtryk for et bredt politisk ønske om udvikling af den pædagogiske tilgang til pleje- og omsorgsarbejdet. Folketinget var ved reglernes tilblivelse klar over, at omsætning af reglerne forudsætter en fornøden pædagogisk kompetence, og at der derfor ville være behov for en pædagogisk opkvalificering og udvikling på området. Det var forudsat, at der på de enkelte arbejdspladser ville foregå en løbende og åben debat om de svære beslutninger, hvor afvejning af ofte modsatrettede hensyn skal foretages som en del af det omsorgsmæssige og pædagogiske arbejde. Under Folketingets behandling af lovforslaget vedr. magtanvendelsesreglerne i 1999 blev der henvist til flere udviklingsprojekter, som pegede på sammenhængen mellem mindskelse af behovet for magtanvendelse og pædagogisk udvikling.

Magtanvendelsesreglerne er tilknyttet et indberetningssystem, som er tænkt som understøttelse af den pædagogiske udvikling og dermed som forebyggelse af magtanvendelse, idet enhver form for magtanvendelse – lovlig eller ulovlig – efterfølgende skal bearbejdes skriftligt af personalet for derefter at indsendes til den kommunale administration, som løbende skal holde det politiske system orienteret.

Om den kommunale administrations behandling af indberetninger står intet i loven, men en enkelt regel i magtanvendelsesbekendtgørelsen omtaler opgaven som en kommunal forpligtelse til at følge ”udviklingen i anvendelsen af magt og andre indgreb i den personlige frihed med henblik på en vurdering af behovet for opfølgning”.

Denne forpligtelse opfyldes dels gennem en årlig beretning for det politiske niveau, dels gennem det almindelige kommunale tilsyn med de offentlige opgavers udførelse.

Indholdet i den kommunale opgave med behandling af indberetninger kan således ikke fastlægges ud fra lovteksten, og dette kan måske være anledning til, at opgaven kan forekomme uklar.

Det lovforberedende arbejde giver et væsentligt bidrag til at fastlægge opgaven. Det fremgår bl.a. af lovens forarbejder, at ”Tilsynspligten indebærer en pligt til at påse, at indsatsen er tilrettelagt på en fagligt forsvarlig måde, og at det forebygges, at problemer ikke udvikler sig.

Kommunalbestyrelsen/amtsrådet har således en pligt til at holde sig informeret og til at gribe ind. Dette gælder også i forhold til svage grupper som ikke eller kun meget vanskeligt selv kan reagere over for den ydede indsats. Indberetningspligt er med til at skabe synlighed, både i forhold til medarbejdere, forvaltning og politikere.”

Indberetnings-systemet tjener således flere formål:

- omsorgspersonalets refleksion over eget arbejde, aktuelt og fremover som forebyggelse af nye tilfælde af magtanvendelse
- oplysning til den kommunale myndighed om, at der er et problem, som kommunen må forholde sig til, dels som sparring på de pædagogiske overvejelser og dels som tilsyn med lovligheden af de indberettede situationer
- oplysning til de ansvarlige kommunalpolitikere om anvendelsen af magtanvendelse og andre indgreb i den personlige frihed, således at der politisk kan tages stilling til, om der skal ske tiltag på området

Ansøgninger om tilladelse til at anvende magt i omsorgen kan aldrig gives, hvis det er muligt at udvikle andre måder at give omsorgen på. Ligeledes vil en indberettet magtanvendelse ikke kunne anses for at være lovlig og forsvarlig, hvis omsorgen kunne have været givet på en måde og uden brug af tvang.

Det administrative kommunale personale må derfor ud over kendskabet til lovgivningen (hvilket betyder kendskab til både de aktuelle regler og til fortolkning af reglerne ud fra forvaltningsretlige principper og grundlæggende værdier) have tilstrækkelig pædagogisk indsigt til at kunne behandle indberetninger om magtanvendelse samt ansøgninger om tilladelse til anvende magt i omsorgen.

Magtanvendelsesreglerne blev evalueret første gang i 2001/02 efter at have virket i godt 2 år ved evalueringens afslutning. Evalueringen viste bl.a. en meget uensartet praksis i kommunerne med hensyn til både indberetning samt behandlingen af indberetningerne.

Endnu en evaluering af reglerne er afsluttet i september 2006. Denne evaluering viser bl.a., at registrerings- og indberetningspraksis er mangelfuld, at et betydeligt antal kommuner slet ingen indberetninger modtager, og at et betydeligt antal kommuner ikke har tilstrækkeligt fokus på opfølgning af indberetninger eller på manglende indberetninger.